

lis quæ pateris, Deus tibi non displicet. Hoc est invocare Deum in veritate. Qui sic invocant Dominum, exaudit eos: « Prope est, » id est, nondum dedit quod vis, ibi est tamen. Quomodo medicus si forte aliquid imponat vel oculo vel visceribus, quod urendo sanet, si roget æger ut tollatur illi, medicus expectat tempus, non facit quod rogat æger; non tamen recedit. Et prope est, et non facit: et ideo magis non facit, quia prope est. Curando enim imposuit quod imposuit, et curando non facit quod rogatur. Non te exaudit ad præsentem voluntatem se exaudiendo ad futuram sanitatem; et hoc utique ad voluntatem. Nam utique sanus esse vult, etiam qui uri non vult. « Prope est ergo Dominus minus omnibus invocantibus eum. » Sed quibus « Omnibus? Omnibus qui invocant eum in veritate. » Tales omnes confirmat decedentes, « Qui invocant eum in veritate. »

XXIII. « Voluntatem timentium se faciet. » Faciet, faciet: etsi non faciat ad horam, faciet tamen. Certe, si ideo times Deum, ut tu facias ipsius voluntatem, ecce et ipse quodam modo ministrat tibi, facit voluntatem tuam. Et preces eorum exaudiet, et salvos faciet eos¹. » Vides ad hoc exaudire medicum, ut salvos faciat. Quando hoc? Audi Apostolum dicentem: « Spe enim salvi facti sumus: » spes autem quæ videtur, non est spes: si autem quod non videmus speramus, per patientiam expectamus². » Salutem scilicet, quam dicit Petrus paratam revelari in tempore novissimo³.

XXIV. « Custodit Dominus omnes diligentes se, et omnes » peccatores disperdet. » Videtis quia est apud eum severitas, apud quem tanta suavitas. Salvos faciet omnes sperantes in se, omnes fideles, omnes timentes se, omnes invocantes se in veritate: « Et omnes peccatores disperdet⁴. » Quos « Omnes peccatores, » nisi perseverantes in peccatis; Deum,

¹ Psal. CXLIV, 19. — ² Rom. VIII, 24. — ³ I Petr. I, 5. — ⁴ Psal. CXLIV, 20.

non se, reprehendere audentes, contra Deum quotidie disputantes; veniam delictorum desperantes, et ex ipsa desperatione delicta cumulantes, aut veniam sibi perverse promittentes, et ex ipsa promissione a peccatis et impietate non recedentes? Veniet tempus ut separentur isti omnes, et fiant illæ duæ partes, una ad dexteram, altera ad sinistram; accipiant justii regnum æternum, eant illi in ignem æternum¹. « Et omnes peccatores disperdet. »

XXV. Quoniam hæc ita sunt, et audivimus benedictionem Domini, opera Domini, mirabilia Domini, misericordias Domini, severitatem Domini, providentiam in omnibus operibus ejus, confessionem omnium operum ejus; quid in laude ejus concludat attendite: « Laudem » Domini loquetur os meum, et benedicat omnis caro nomen sanctum ejus in sæculum, et in sæculum sæculi². »

ENARRATIO

IN PSALMUM CXLV.

Sermo ad plebem.

I. DELICIE spiritus nostri divina cantica, ubi et fletus sine gaudio non est. Fideli homini et peregrino in sæculo, nulla est jucundior recordatio, quam civitatis illius unde peregrinatur: sed recordatio civitatis in peregrinatione, non est sine dolore atque suspirio. Spes tamen certa reditus nostri, etiam peregrinando tristes consolatur et exhortatur. Rapiant cor vestrum verba Dei, et possessor

¹ Matth. XXV, 32-46. — ² Psal. CXLIV, 21.

vester vindicet sibi possessionem suam, id est, mentes vestras, ne avertantur in aliud. Unusquisque vestrum totus hic sit ut hic non sit: id est, totus sit in verbo Dei, quod sonat in terra, ut ab eo exaltetur, et non sit in terra. Ideo enim Deus nobiscum, ut et nos cum illo. Qui enim ut nobiscum esset, descendit ad nos, facit, ut cum illo simus, ascendere ad se. Interim ipse peregrinationem nostram non fastidivit; quia nusquam est peregrinus, qui condidit omnia.

II. Ecce Psalmus sonat: cujusdam vox est, quæ si vultis vestra est, exhortantis animam suam ad laudandum Deum, et dicentis sibi, «Lauda, anima mea, Dominum¹.» Aliquando enim in tribulationibus atque in tentationibus præsentis vitæ, velis nolis, conturbatur anima: cujus perturbationem in alio Psalmo alloquitur, dicens, «Quare tristis es, anima mea, et quare conturbas me?» Ut autem auferat ei eandem perturbationem, suggerit gaudium nondum de re, sed de spe, et ait illi perturbatæ et anxie, tristi et mœrenti, «Spera in Dominum, quoniam adhuc confitebor illi².» Spem qua se erexit, in confessione constituit, quasi diceret ei anima sua, quæ illum tristitia conturbabat, Quid mihi dicis, spera in Dominum? Revocat me conscientia peccatorum: ergo novi quæ commisi, et dicis, Spera in Dominum. Commisisti, verum est. Unde tamen speras? «Quoniam confitebor illi.» Sicut odit Deus peccata sua defendentem, sic sublevat confitentem. Hac ergo spe accepta, quæ spes non potest esse sine gaudio; quamvis in rebus simus difficilibus secundum istam vitam, et plenis procellarum et tempestatum: hac tamen spe erecta anima, quia gaudet in spe, sicut dicit Apostolus, «Spe gaudentes, in tribulatione patientes³,» accepit

¹ Psal. cxlv, 2. — ² Id. xlii, 5. — ³ Rom. xii, 12.

erectionem quamdam in Deum, ut laudet Deum; et dicitur ei, «Lauda, anima mea, Dominum.»

III. Sed quis dicit, et cui dicit? Quid dicimus, fratres? Caro dicit, «Lauda, anima mea, Dominum?» Et potest caro bonum consilium animæ suggerere? Ut multum sit edomita caro, et a Domino impertitis viribus nostræ servituti subjecta, ut omnino ita serviat nobis sicut conditionale mancipium; sufficit ut non impediat. Deinde, Charissimi, utique consilia a melioribus petuntur. Etsi bonum quiddam est anima nostra, et bonum quiddam est caro nostra, quia utrumque ille creavit, qui fecit omnia bona valde¹; quamvis ergo in generibus propriis utrumque sit bonum, tamen dicit Apostolus, «Corpus quidem mortuum est, propter peccatum.» Est utique et illud corpus, quale nobis promittitur, et nondum habemus, in cujus redemptione spe gaudemus, dicente Apostolo, «In nobismetipsis ingemiscimus, adoptionem expectantes, redemptionem corporis nostri. Spe enim salvi facti sumus. Spes autem quæ videtur, non est spes. Quod enim videt quis, quid sperat? Si autem quod non videmus speramus, per patientiam expectamus².» Quamvis ergo bonum aliquod sit corpus nostrum; tamen quandiu mortale propter peccatum, quandiu indigeas, quandiu corruptibile, quandiu ita mutabile, ut ne puncto quidem temporis consistat in se, procul dubio tale est, ut optemus redemptionem illius, qua sit aliquando non tale. Sed quale erit aliquando? Quale idem Apostolus dicit alio loco, «Oportet corruptibile hoc induere incorruptionem, et mortale hoc induere immortalitatem³.» Sed etiam cum fuerit tale corpus nostrum, corpus jam cœleste et spiritale, corpus angelicum in societate Angelorum, nec sic dabit consilium animæ. Semper enim corpus, quoniam corpus

¹ Gen. i, 13. — ² Rom. viii, 10, et 23-25. — ³ I Cor. xv, 55.

est, infra animam est, et quævis anima vilis excellentissimo corpore excellentior invenitur.

IV. Nec vobis hoc quasi mirabile videatur, quia et vilis anima quælibet peccatrix melior est quolibet magno et præstantissimo corpore. Non est melior meritis, sed natura. Est quidem anima peccatrix, est quibusdam concupiscentiarum sordibus inquinata: tamen melius est, etsi sordidum, aurum quam purgatissimum plumbum. Ita currat animus vester per cunctas creaturas, et videbitis quod dicimus non esse incredibile, ut quamvis anima vituperabilis, laudabilior sit tamen laudabili corpore. Duo quædam sunt, anima et corpus. Animam vitupero, corpus laudo: animam vitupero, quia iniqua est; corpus laudo, quia sanum est. Tamen in suo genere animam laudo, vel in suo genere animam culpo; et in suo genere corpus laudo, vel culpo. Si me interrogas quid sit melius, utrum quod vituperavi, an quod laudavi: mirabilem responsionem recepturus es. Ego certe illud vituperavi, et ego hoc laudavi: interrogatus tamen quid sit melius, respondeo esse melius quod vituperavi, eo quod laudavi. Si miraris in his duobus, attende illa duo in promptu posita, quæ commemoravi de auro et plumbo. Ecce vituperavi aurum: Non bonum aurum, sordidum est, non ita fulget, non ita purgatum; hoc plumbum optimum, nihil purgatius. Illud vituperavi, hoc laudavi; et posui ante te utrumque, vituperans unum, laudans aliud. Post hanc vituperationem laudationemque meam interroga me quid horum sit melius; respondebo, Aurum melius est etiam sordidum, quam plumbum purgatum. Unde melius? et quare vituperasti? Quare vituperavi? Quia nondum est aurum quod potest esse. Quid potest esse? purgatum et melius. Quia nondum purgatum est, vituperatum est. Plumbum quare laudatum est? Quia jam ita purgatum est, ut

melius esse non possit. Item dicis equum optimum, et hominem pessimum; tamen equo laudato præponis hominem vituperatum. Si enim interrogeris ex his duobus quid sit melius, responsurus es, Homo: non meritis, sed natura. In artibus dicis optimum sutorem, verbi gratia, et reprehendis aliquem jurisperitum, quod multas leges ignoret; sutorem laudasti, jurisperitum reprehendisti: ex his tamen duobus quære quis sit melior; imperitior jurisperitus perfecto sutori præponitur. Intendat Charitas Vestra. Ita multis rebus laudatis, aliisque vituperatis, interrogati plerumque res vituperatas præponimus rebus laudatis. Natura animæ præstantior est quam natura corporis, excellit multum res, spiritalis est, res incoporea est, vicina est substantiæ Dei. Invisibile quiddam est, regit corpus, movet membra, dirigit sensus, præparat cogitationes, exerit actiones, capit rerum infinitarum imagines: et quis est tandem, fratres charissimi, qui sufficiat laudibus animæ? Etsi in animæ laudibus deficitur, quæ laus est ejus qui animam condidit? Et tamen tanta est ejus gratia, ut dicat homo iste, « Lauda, anima mea, Dominum. » Quis potest laudare Deum? Si diceret: Te ipsam lauda, fortasse deficeret: « Lauda, inquit, Deum. » Conare pietatis affectu, deficies in laudibus ejus. Expedit tibi deficere laudando Deum, quam proficere laudando te. Cum enim laudas Deum, et non explicas quod vis, extenditur in interiora cogitatio tua, ipsa extensio capacior te facit ejus quem laudas.

V. Quis ergo est, ut dicere coeperam, qui dicit: « Lauda anima mea Dominum? » Caro non dicit. Sit licet corpus angelicum, inferius est quam anima, consilium superiori dare non potest. Infelix est ipsa anima, si a corpore expectat consilium. Caro bene obediens, famula est animæ; illa regit, hæc regitur; illa imperat, ista fa-

mulatur : quando potest caro dare hoc consilium animæ? Quis est ergo qui dicit : «Lauda, anima mea, Dominum?» Nihil invenimus amplius in homine, quam carnem et animam : totus homo hoc est, spiritus et caro. An forte ipsa anima sibi dicit, et sibi quodam modo imperat, et se exhortatur atque excitat? Quibusdam enim perturbatio- nibus ex quadam sui parte fluitabat, ex quadam vero parte, quam vocant mentem rationalem, illam qua cogi- tat sapientiam, inhærens Domino jam et suspirans in illum, animadvertit quasdam suas inferiores partes per- turbari motibus sæcularibus, et cupiditate quadam terro- rum desideriorum ire in exteriora, relinquere interio- rem Deum : revocat se ab exterioribus ad interiora, ab inferioribus ad superiora, et dicit : «Lauda, anima mea, » Dominum. » Quid tibi placet in sæculo? quid est quod vis laudare? quid est quod vis amare? Quacumque corpo- reis sensibus te converteris, occurrit tibi cœlum, occurrit tibi terra : quod amas in terra, terrenum est; quidquid amas et in cœlo, corporeum est. Ubique amas, et ubique laudas : quomodo laudandus est ille, qui fecit ista quæ laudas? Jam ergo diu occupata vixisti, et desideriorum diversitate verbe- rata, portas plagas saucia, divisa per amores multos, ubique inquieta, nusquam segura; colligere ad te ipsam : quidquid tibi foris placebat, quære quem habeat aucto- rem. Nihil melius in terra, verbi gratia, quam hoc et illud : aurum, argentum, animalia, arbores, amœnitates, totam terram cogita. Quid melius in cœlo sole, luna, side- ribus? Totum cœlum cogita. Omnia ista simul bona valde, quia fecit Deus omnia bona valde¹. Undique pulchritudo operis, quæ tibi commendat artificem. Miraris fabricam, ama fabricatorem. Non occuperis in eo quod factum est, et recedas ab illo qui fecit. Hæc enim quibus occuparis,

¹ Gen. 1, 31. *Et dixit Deus: fiat lux. Et facta est lux.*

sub te fecit quia sub se ipso te fecit. Si hærebis superiori, calcabis inferiora : si autem recedas a superiori, ista tibi in supplicium convertentur. Sic enim factum est, fratres mei : accepit homo corpus tanquam in famulatum, Deum autem Dominum habens, servum corpus, habens supra se Conditorem, infra se quod sub illo conditum est; in medio quodam loco rationalis anima constituta, legem accepit, hæreere superiori, regere inferiorem. Regere non potest inferiorem, nisi regatur a meliore. Trahitur ab inferiore, deseruit ergo meliorem. Non potest regere quod regebat, quia regi noluit a quo regebatur. Modo ergo redeat, laudet. Consilium sibi ex luce Dei dat ipsa anima per rationalem mentem, unde concipit consilium fixum in æternitate auctoris sui. Legit ibi quiddam tre- mendum, laudandum, amandum, desiderandum et appe- tendum : nondum tenet, nondum capit; coruscatione quadam perstringitur, non est tam valida ut maneat ibi. Itaque colligit se ad sanitatem quamdam, et dicit : «Lauda, anima mea, Dominum.»

VI. Et quid est, fratres? Nonne laudamus Dominum? Nonne quotidie hymnum nos cantamus? Nonne quotidie pro modulo nostro sonat os nostrum, parturit cor nos- trum laudes Dei? Et quid est quod laudamus? Magnum est quod laudamus, sed quo laudamus adhuc infirmum est. Quando implet laudator excellentiam laudati? Ecce homo stat, cantat Deo aliquanto prolixius, et sæpe labia moventur ad cantum, cogitatio autem per nescio quæ desideria volat. Stabat ergo mens nostra quodam modo ad laudem Dei, et anima nostra per diversas cupiditates vel curas negotiorum hac atque illac fluitabat. Quasi de- super attendit ipsa mens ad fluitantem hac atque illac, et ejus inquietudinem molestiarum quasi conversa alloqui- tur : «Lauda, anima mea, Dominum.» Quid est quod de

aliis rebus satagis? Quid est quod te occupat cura rerum terrenarum atque mortalium? Sta mecum, lauda Dominum. Et quasi ipsa anima prægravata, et non valens ita consistere ut dignum est, respondet menti: « Laudabo Dominum in vita mea. » Quid est, « In vita mea? » Quia modo in morte mea sum. Ergo prius exhortare te, et dic, « Lauda, anima mea, Dominum. » Respondet tibi anima tua: Laudo quantum possum, tenuiter, exiliter, infirmiter. Quare? « Quia quandiu sumus in corpore, » peregrinamur a Domino¹. » Quare sic laudas Dominum, non perfecte, non stabiliter? Interroga Scripturam: « Quia corpus quod corrumpitur, aggravat animam, et » deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem². » Tolle mihi corpus quod aggravat animam, et laudo Dominum: tolle mihi terrenam habitationem deprimentem sensum multa cogitantem, ut a multis in unum confluem, et laudo Dominum: quandiu autem ita sum, non possum, prægravor. Quid ergo? Silebis, et non laudabis perfecte Dominum? « Laudabo Dominum in » vita mea. »

VII. Quid est, « In vita mea? » Spes mea tu es hic. « Spes mea es tu, hic dicimus: portio autem mea non » hic, sed in terra viventium. Nam ista terra morientium » est³: » Hinc transimus; sed interest quo. Quoniam et malus homo peregrinatur hic, et bonus homo peregrinatur hic. Non enim bonus transit, et malus hic permanet; aut malus transit, et bonus hic permanet: ambo transeunt, sed non ambo ad unum. Duo erant, pauper ulcerosus ad januam jacens divitis, et dives indutus purpura et bysso, in epulis quotidie splendidis: ambo hic erant, ambo hinc transierunt, sed non ad unum locum: diversa loca suscipiunt, quia diversa merita perducunt. Transiit

¹ 2 Cor. v, 6. — ² Sap. ix, 15. — ³ Psal. cxli, 6.

pauper in sinum Abrahamæ, et transiit dives in tormenta inferorum. Vicini corpore in terra; ille in domo, ille ante januam: post mortem tantum separati, ut dicat Abraham: Inter nos et vos chaos magnum firmatum est¹. Ergo, fratres, quoniam spes hic pascit, vita autem nostra perfecta non est, nisi illa quæ promittitur; hic gemitus, hic tentationes, hic angustiae, hic mœrores, hic pericula: laudabit anima nostra Dominum quomodo laudandus est, secundum quod dicitur in alio Psalmo: « Beati qui habitant in domo tua, in sæcula sæculorum laudabunt te²; » quando totum negotium nostrum ipsa laus erit. Sed quando hoc? « In vita mea. » Modo enim quid est? Posset tibi dicere, mors mea. Unde mors tua? Quia peregrinor a Domino. Si enim hære illi, vita est; recedere ab illo, mors est. Sed quid te consolatur? Spes. Jam vivis in spe: de spe lauda, de spe canta. Unde mors tua est non cantes, unde vivis canta. Mors tua est de mœrore hujus sæculi, vivis in spe sæculi futuri. « Laudabo, inquit, Dominum » in vita mea. »

VIII. Et quomodo laudabis Dominum tuum? « Psal- » lam Deo meo quandiu sum. » Qualis illa laudatio, « Psallam Deo meo quandiu sum? » Videte, fratres mei, quale erit illud esse. Ubi sempiterna laudatio erit; sempiternum esse erit. Ecce modo es: numquid psallis Deo tuo quandiu es? Ecce psallebas; avertisti te ad aliquod negotium, jam non psallis, et es: ecce es, et non psallis. Fortassis etiam cupiditate inclinatus ad aliquid, non solum non psallis, sed et offendis auditum ejus; et es tamen. Quæ erit illa laudatio, ubi quandiu es laudes? Sed quid ait, « Quandiu sum? Aliquando forte non erit? Imo æternum erit ipsum diu, et ideo vere diu erit. Nam quid-

¹ Luc. xvi, 19-26. — ² Psal. lxxxiii, 5.

quid finem habet in tempore, quamlibet longum sit, diu non est. « Psallam Deo meo quandiu sum. »

IX. Interim bene, laudabis Dominum in vita tua, psallis de futuro Deo tuo quandiu es. Bene: quidquid hic praesumendum est, de illo spera. Non nos deserat spes in ista peregrinatione et tentatione, in istis improbitatibus et insidiis inimici, circumstrepentibus undique tentationibus saeculi, undique in laboribus et angoribus constitutos. Quid ergo faciemus? Audi quid sequatur: « Nolite confidere in principes. » Fratres, magnum negotium hic accipimus; divina vox est, et desuper sonat nobis. Modo enim nescio qua infirmitate anima humana, quando fuerit tribulata, hic desperat de Domino, et vult praesumere de homine. Dicatur homini in afflictione aliqua constituto, Est quidam homo magnus, per quem possis liberari: arridet, gaudet, erigitur. Quod si dicatur illi: Liberat te Deus: quasi desperatione frigescit. Promittitur auxilium mortalis, et gaudes: promittitur immortalis, et tristis es? Promittitur tibi quod liberet te tecum liberandus, et tanquam aliquo magno auxilio exultas: promittitur ille liberator, qui liberatore non indiget, et quasi ad fabellam desperas. Vae talibus cogitationibus: longe peregrinantur: vere misera et magna mors in eis. Appropinqua, incipe desiderare, incipe quaerere et agnoscere eum, a quo factus es. Non enim deseret opus suum, si ab opere suo non deseratur. Convertite ergo ad te illum, cui dicis: « Laudabo Dominum in vita mea, psallam Deo meo quandiu sum. » Monet enim nos iam impletus tanto spiritu iste, et dicit quasi longe remotis, et longe peregrinantibus, et non solum Deum non volentibus laudare, sed nondum vel de Deo sperantibus: « Nolite confidere in principes, et in filios hominum, quibus non

» est salus¹. » In uno filio hominis salus; et in ipso non quia filius hominis, sed quia Filius Dei; non propter id quod suscepit ex te, sed propter id quod servavit in se. Ergo in nullo homine salus: quia et in illo ideo salus, quia « Deus, qui est super omnia Deus benedictus in saecula. » De Christo dictum est: « Ex quibus Christus » secundum carnem². » Ex quibus? Ex Judaeis, ex Patribus « Christus secundum carnem: » sed numquid hoc totum Christus, quod secundum carnem? Non. Neque enim secundum carnem, id est, « Super omnia Deus benedictus in saecula. » Ideo in illo salus, « Quia Domini » est salus. » Dicit enim alius Psalmus: « Domini est » salus, et super populum tuum benedictio tua³. » Et sine causa sibi arrogant homines, quia dant salutem. Sibi dent. Responde superbo homini: Gloriaris, quia dicis te dare mihi salutem; tibi da. Vide si habeas eam. Considerans bene fragilitatem tuam, vides quia nondum habes. Ergo noli monere ut expectem a te, sed expecta mecum. « Nolite confidere in principes, et in filios hominum, quibus non est salus. » Ecce nescio qui principes procedunt, nescio unde, et dicunt: Ego baptizo, et ego quod dederò, hoc est, sanctum: et si ab alio acceperis, nihil accepisti; si a me acceperis, aliquid accepisti. O homo, o princeps, inter filios hominum vis esse, et inter principes quibus non est salus? Ideo ergo habeo salutem, quia tu mihi das? Tuum est enim quod das? Aut vero etiam tu das? vel hoc dicendum est, quia tu das? Dicat et fistula, quia et ipsa dat aquam; dicat et canalis, quia ipse manat; dicat et praeco, quia et ipse liberat. Ego in aqua attendo fontem, in voce praconis agnosco iudicem. Non eris tu plane auctor salutis meae: ille erit de quo securus sum, de te incertus sum. Si non sis arrogans, non

¹ Psal. cxlv, 3. — ² Rom, ix, 5. — ³ Psal. iii, 9.

ego solus de te incertus sum, sed et tu de te. Ab illo ergo mihi salus, « Qui est super omnia; quia Domini est salus. » Tu inter filios hominum, tu inter principes: sed audio vocem Psalmi, « Nolite confidere in principes, et » in filios hominum, a quibus non est salus. »

X. Secundum turbam hominum, quid sunt isti filii hominum? Quid sunt vis scire? « Exiet spiritus ejus, et revertetur in terram suam¹. » Ecce totum quod loquitur, nesciens quandiu loquatur: minatur, nesciens quandiu vivat. Subito exiet spiritus ejus, et revertetur in terram suam. Numquid quando vult, exiet spiritus ejus? Exiet, et quando non vult exiet, et quando nescit revertetur in terram suam. Exeunte spiritu, caro revertetur in terram. Sed quia caro erat, quæ sic loquebatur: (De me enim præsume, et ego tibi do, non dicerent nisi illi de quibus dictum est: « Quia caro sunt²:) Exiet spiritus ejus, et revertetur in terram suam: in illa die peribunt omnes » cogitationes ejus. » Ubi est typhus? ubi est superbia? ubi est jactantia? Sed forte ad locum bonum transierit, ad justos: si tamen transiit. Nam qui sic loquebatur, nescio quo transierit. Loquebatur enim superbia: et nescio quo transeant tales homines, nisi quia inspicio alterum Psalmum, et video malum eorum esse transitum. « Vidi » impium exaltari super cedros Libani, et transivi, et ecce » non erat, et quæsivi eum, et non est inventus locus » ejus³. » Iste pius qui transiit, et non invenit impium, illuc pervenit ubi non est impius. Ergo, fratres, omnes audiamus; fratres dilecti Deo, omnes audiamus: in quolibet tribulatione, in quolibet desiderio muneris divini, non fidamus in principes, nec in filios hominum, in quibus non est salus. Totum hoc mortale, transitorium et caducum est. « Exiet spiritus ejus, et revertetur in terram

¹ Psal. cxlv, 4. — ² Gen. vi, 3. — ³ Psal. xxxvi, 35, 36.

» suam: in illa die peribunt omnes cogitationes ejus. »
 XI. Quid ergo facimus, si in filios hominum, si in principes non est sperandum? Quid facimus? « Beatus » cujus Deus Jacob adjutor est ejus¹. » Non ille homo aut ille homo, non ille Angelus aut ille Angelus; sed, « Beatus » cujus Deus Jacob adjutor est: » quia et ipsi Jacob sic fuit adjutor, ut de Jacob faceret Israël. Magnum adjutorium, Israël jam videns Deum. Hic ergo positus et peregrinus nondum videns Deum, si habueris adjutorem Deum Jacob, ex Jacob eris Israël, et eris videns Deum: et periet omnis labor et omnis gemitus, transient curæ mordaces, succedent laudes felices. « Beatus cujus Deus Jacob adjutor est ejus: » hujus Jacob. Quare iste beatus? Interim adhuc in hac vita gemens: « Spes illius in Dominum Deum ipsius. » Ideo beatus, quia « Spes ipsius in Dominum Deum ipsius. » In quo est spes ipsius, ipse erit res ipsius. Fratres, an forte erravi, quia dixi rem nostram futurum Deum? Quid si dicerem hæreditatem nostram futurum? « Spes mea es tu, portio mea in terra » viventium². » Tu eris portio mea. Eris tu possessio, et possidebitis: possessio Dei eris, et possessio tua erit Deus: tu eris possessio ejus, ut colaris ab eo; et ipse erit possessio tua, ut colas eum. Nam et tu colis Deum, et coleris a Deo. Recte dicitur: Colo Deum. Quomodo autem color a Deo? Invenimus apud Apostolum, « Dei, inquit, agricultura, Dei ædificatio estis³. » Et Dominus, « Ego » sum, inquit, vitis, vos estis sarmenta, et Pater meus » agricola⁴. » Colit te ergo Deus, ut sis fructuosus; et colis Deum, ut sis fructuosus. Tibi bonum est quod te colit Deus, tibi bonum est quod colis Deum. Cultor Deus si recedat ab homine, desertus fit homo: cultor homo si recedat a Deo, desertus fit ipse homo. Nec crescit Deus

¹ Psal. cxlv, 5. — ² Id. cxli, 6. — ³ 2 Cor. iii, 9. — ⁴ Joan. xv, 1 et 5.

accedente te, nec decrescit discedente te. Ergo erit ipse possessio nostra, ut nos pascat; et erimus possessio ejus, ut nos regat.

XII. « Spes illius in Dominum Deum ipsius. » Quis est iste Dominus Deus ipsius? Attendite, fratres. Multi enim habent multos deos, et dicunt eos dominos suos et deos suos. Sed dicit Apostolus: « Etsi sunt qui dicuntur dii, » sive in cœlo, sive in terra, quemadmodum sunt dii » multi, et domini multi; nobis tamen unus Deus, Pater » ex quo omnia, et unus Dominus Jesus Christus, per » quem omnia¹. » Ergo sit ipse spes tua, Dominus Deus tuus, in illo sit spes tua. In domino deo suo est spes etiam illius, qui colit Saturnum; in domino deo ipsius est spes, qui colit Martem, qui colit Neptunum, qui colit Mercurium: plus addo, qui colit ventrem, de quibus dictum est: « Quorum deus venter est². » Ergo ille illius Deus, atque ille illius. Quis hujus beati? Quia, « Spes ipsius in » Domino Deo ipsius. » Sed quis est iste? « Qui fecit cœ- » lum et terram, mare et omnia quæ in eis sunt³. » Fratres mei, magnum Deum habemus: benedicamus nomen sanctum ejus, quia dignatus est facere nos possessionem suam. Nondum vides Deum, non potes amare plene quod nondum vides. Quæ vides, ipse fecit. Miraris mundum, quare non artificem mundi? Suspicias cœlum, et exhorrescis; cogitas universam terram, et contremiscis; maris magnitudinem quando cogitatione occupas? Respice innumerabilitatem stellarum: respice tanta genera seminum, tantas diversitates animalium, quidquid natat in aquis, repit in terra, volitat in aère, circuit in cœlo, omnia ista, quam magna, quam præclara, quam pulchra, quam stupenda? Ecce qui fecit hæc omnia, Deus tuus est. Pone ibi spem tuam, ut sis beatus. « Spes illius in Domi-

¹ Cor vii, 5, 6. — ² Philip. iii, 19. — ³ Psal. cxlv, 6.

» num Deum ipsius. » Quem? « Qui fecit cœlum et terram, mare et omnia quæ in eis sunt. » Magnum habemus Deum.

XIII. Attendite, fratres, magnum Deum, bonum, facientem talia. Quid ergo hinc cogitavit Deus, ut faceret, (si tamen dicendum est de Deo, Cogitavit,) « Cœlum, » terram, mare, et omnia quæ in eis sunt? » Forte diciturus erat homo iste, Video quidem omnia magna ista, cœlum et terram, mare fecit Deus: quando me computat Deus inter ea quæ fecit? Et vere ego pertineo ad curam ipsius, et modo de me cogitat Deus, aut scit an vivam? Quid est hoc quod dicis? Non subrepat tibi mala cogitatio in cor: de his esto, de quibus paulo ante loquebamur: « Laudabo Dominum in vita mea, psallam Deo » meo quandiu sum. » Sed iste alios alloquitur, nescio quos tepidos, quos exhortatur, et quasi veretur ne desperent de se, quia vel non sunt in computo Dei. Multorum enim tales sunt cogitationes. Sed ideo deserunt Deum, et pergunt per quælibet peccata, quia non credunt curare Deum quid agant. Audi eloquia divina, noli de te desperare. Qui curavit facere te, non curat reficere te? Nonne Deus tuus est, qui fecit cœlum et terram et mare? Si ista sola diceret, forte responderes tu, Deus qui fecit cœlum et terram et mare, magnus Deus: sed numquid cogitat de me? Ipse te fecit, diceretur tibi. Quomodo? numquid ego sum cœlum, aut ego sum terra, aut ego sum mare? Et quidem manifestum est, nec cœlum sum, nec terra sum, nec mare sum; sed in terra sum. Vel hoc concedis mihi, quia in terra es. Audi, quia non tantum cœlum et terram et mare Deus fecit. « Fecit enim cœlum et terram et mare, et omnia quæ in eis sunt. » Si ergo « Omnia quæ » in eis sunt, » et te. Parum dico, te: passerem, locustam, vermiculum; nihil horum non ille fecit, et cura est